

Redakcja: Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki,
Spasimir Domaradzki, Bartłomiej Krzysztan, Łukasz Krzyżanowski,
Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1522 (27/2026) | 10.02.2026

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Aleksandra Kuczyńska-Zonik

„Wojskowa strefa Schengen” na obszarze państw bałtyckich

30 stycznia 2026 r. ministrowie obrony Litwy, Łotwy i Estonii podpisali deklarację intencyjną o utworzeniu Bałtyckiego Obszaru Mobilności Wojskowej (BOMW), którego celem jest złagodzenie procedur i umożliwienie szybkiego przemieszczenia wojsk oraz sprzętu przez trzy państwa, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych. Inicjatywa ma zwiększyć interoperacyjność jednostek państw bałtyckich, a także przyczynić się do szerszej dyskusji na temat powstania ogólnoeuropejskich ram mobilności wojskowej.

Współpraca wojskowa państw bałtyckich. Podczas spotkania w Tallinie w dn. 29-30 stycznia 2026 r. ministrowie obrony Litwy (Robertas Kaunas), Łotwy (Andris Sprūds) i Estonii (Hanno Pevkur) omawiali kwestie regionalnej współpracy obronnej, wspólnych zamówień oraz dalszego rozwoju bałtyckiej linii obronnej. W tym czasie podpisano również deklarację intencyjną o utworzeniu Bałtyckiego Obszaru Mobilności Wojskowej (BOMW) na terytorium trzech państw bałtyckich¹. BOMW ma być częścią wojskowego wymiaru strefy Schengen Unii Europejskiej, którego celem jest poprawa gotowości i zwiększenie odstraszania poprzez harmonizację procedur, które obecnie spowalniają transgraniczny ruch sił zbrojnych. W praktyce oznacza to, że w razie potrzeby – zwłaszcza podczas wspólnych ćwiczeń i w sytuacjach kryzysowych – Litwa, Łotwa i Estonia mogą przemieścić własne jednostki wojskowe i sprzęt, korzystając z uproszczonych procedur, wspierając tym samym potencjał militarny sąsiadów. Ponadto BOMW ma ułatwić koordynację i monitorowanie transferu jednostek, a także wymianę informacji operacyjnych nie tylko między państwami bałtyckimi, ale także w ramach UE i NATO. Doświadczenia nabyte w czasie pokoju i sytuacjach kryzysowych będzie można wykorzystać w razie zagrożenia militarnego, tak aby możliwe było sprawne zarządzanie przemieszczaniem się sił sojuszniczych na terytorium trzech państw bałtyckich. Inicjatywa ma również na celu wdrażanie dobrych praktyk oraz ułatwień podczas organizowanych wspólnych ćwiczeń. Zakres BOMW ma obejmować obszar lądowy, morski, powietrzny oraz informatyczno-cybernetyczny. Wraz z bałtycką linią obronną ([IEŚ Policy Papers, 2/2025](#)) BOMW ma stać się elementem nowoczesnej koncepcji obrony.

„Wojskowa strefa Schengen”. Inicjatywy realizowane wspólnie przez państwa bałtyckie w sferze obronnej mogą stać się także jednym z ważniejszych elementów bezpieczeństwa UE i NATO. Zgodnie z założeniami inicjatorów, w szerszym wymiarze regionalnym BOMW ma przyczynić się do dyskusji na temat ogólnoeuropejskich ram mobilności wojskowej w celu wzmocnienia wschodniej flanki NATO, której efektem miałyby być utworzenie wspólnego europejskiego obszaru mobilności wojskowej. BOMW jest bowiem odpowiedzią na wcześniejsze dyskusje na forum UE dotyczące ograniczeń mobilności wojskowej w wymiarze zarówno infrastrukturalnym – adekwatnych dla transportu ciężkiego sprzętu, mostów, dróg czy linii kolejowych – jak i proceduralnym – rozproszonych regulacji krajowych.

19 listopada 2025 r. Komisja Europejska opublikowała pakiet dotyczący mobilności wojskowej, który stanowi ważny krok w kierunku „wojskowej strefy Schengen”. Ma on na celu określenie ram służących zmniejszeniu przeszkód fizycznych, prawnych i regulacyjnych dla skutecznego i szybkiego przemieszczania wojsk, broni i sprzętu na terytorium Unii Europejskiej². Oprócz zmniejszenia barier regulacyjnych pakiet obejmuje działania mające na celu dostosowanie infrastruktury transportowej do podwójnego zastosowania (zarówno cywilnego, jak i wojskowego),

¹ Ministry of Defence, Republic of Estonia, *Baltic defence ministers to establish joint Military Mobility Area*, 30.01.2026, https://kaitseministeerium.ee/sites/default/files/3b_mc_joint_communique_27jan.pdf [2.02.2026].

² Parlament Europejski, *Mobilność wojskowa*, grudzień 2025, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/779250/EPRS_ATAG\(2025\)779250_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/779250/EPRS_ATAG(2025)779250_PL.pdf) [2.02.2026].

wprowadzenie wspólnych standardów, bardziej przejrzystych procedur wydawania pozwoleń na przekraczanie granic oraz usprawnionych mechanizmów koordynacji.

Wnioski

1. Ścisła współpraca obronna między Litwą, Łotwą i Estonią rozwija się na podstawie trójstronnego *Memorandum of Understanding* z 29 stycznia 2013 r. Pod koniec stycznia br. w Tallinie doszło do sformalizowania kolejnej regionalnej inicjatywy współpracy w dziedzinie wojskowej, której celem jest usunięcie zbędnych ograniczeń w przekraczaniu granic, przemieszczaniu się personelu wojskowego i transportu sprzętu w czasie pokoju, sytuacji kryzysowych i wojny. Ułatwianie i udoskonalanie mobilności wojskowej od lat stanowi istotny cel współpracy państw bałtyckich, a niniejszą inicjatywę postrzega się jako kolejny krok w kierunku usprawnienia zdolności przerzutu wojsk, a tym samym wzmocnienia ich bezpieczeństwa. Ma ona przynieść praktyczne korzyści operacyjne w sytuacjach kryzysowych na terytorium trzech państw, ale także – w szerszym wymiarze – wzmocnienie wschodniej flanki NATO. BOMW ma nie tylko zapewnić mobilność sojusznikom w ramach Paktu Północnoatlantyckiego, ale także służyć odstraszeniu agresora i przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa całego NATO.
2. O ile dynamika współpracy między trzema państwami bałtyckimi stanowi adekwatną odpowiedź na współczesne wyzwania geopolityczne, o tyle doprecyzowania wymagają kwestie finansowania BOMW, a w dłuższej perspektywie – „wojskowej strefy Schengen”. Z jednej strony BOMW może przyczynić się do zmniejszenia kosztów transportu sprzętu i jednostek wojskowych oraz kosztów administracyjnych, z drugiej – konieczność zapewnienia wzajemnej integralności projektów i dostosowania ich do procedur mobilności UE oraz planów obronnych NATO może generować dodatkowe obciążenia. Państw bałtyckie od wielu lat ściśle współpracują ze sobą, a także z Polską, w celu pozyskania finansowania UE na realizację tych projektów, aby zapewnić silniejsze zdolności w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom oraz obrony granic. Realizacja inicjatywy wymaga także rozwiązań cyfrowych, które usprawnią system logistyczny.
3. W deklaracji z 30 stycznia znalazły się również zapisy o dalszej strategicznej współpracy między USA a państwami bałtyckimi, a także uznanie dla amerykańskiej pomocy militarnej, współpracy w sektorze przemysłu zbrojeniowego i obecności wojskowej USA w państwach bałtyckich. Dla Litwy, Łotwy i Estonii USA i NATO pozostają fundamentem ich bezpieczeństwa. Jednocześnie przyznają, że Europa musi wziąć na siebie większą odpowiedzialność za stabilność w Europie, co w świetle Strategii obrony narodowej USA jest tym bardziej symptomatyczne ([Komentarze IEŚ, nr 1515](#)).